

2020-11-26
S2020/08835 (delvis)

Socialdepartementet

Inspektionen för vård och omsorg
Box 45184
104 30 Stockholm

Uppdrag om förstärkt tillsyn av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar åt Inspektionen för vård och omsorg (IVO) att under 2021–2022 förstärka tillsynen av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör stöd och skydd till barn och unga i enlighet med vad som anges nedan under rubriken närmare om uppdraget.

Vid genomförandet av uppdraget ska IVO särskilt beakta de rättigheter som följer av FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen).

Myndigheten ska inhämta kunskap och erfarenheter från Socialstyrelsen, Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, Sveriges Kommuner och Regioner och Barnombudsmannen.

Senast den 29 januari 2021 ska IVO till Regeringskansliet (Socialdepartementet) redovisa en plan för tillsyn 2021 och 2022. Den 1 mars 2023 ska IVO lämna en samlad redovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningar ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Ärendet

Socialnämnden har ett särskilt ansvar för barn och unga. Av socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, följer att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden. Socialnämnden ska i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om barnets eller den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det

egna hemmet (5 kap. 1 § SoL). Vidare ska socialnämnden sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett familjehem, hem för vård eller boende, eller stödboende (6 kap. 1 § SoL). Barn och unga som placeras utanför sitt eget hem är en särskilt utsatt grupp. Att noga följa och stödja de barn som omhändertagits för samhällsvård är en av den sociala barn- och ungdomsvårdens viktigaste uppgifter (prop. 2012/13:10 s. 76).

IVO har vid flera tillfällen funnit att det förekommer allvarliga brister i socialtjänstens handläggning av ärenden som rör barn och unga. Den 18 april 2019 fick IVO i uppdrag av regeringen att utifrån resultaten av den tillsyn som IVO genomförde under 2017 och 2018 genomföra en analys av kommunernas utredningar av barn- och ungdomsärenden (S2019/01922). Av myndighetens slutredovisning framgår att det finns brister i dokumentation, barns delaktighet och handläggning av ärenden för barn och unga, inom hela kedjan från hantering av orosanmälningar till uppföljning av insatser och egenkontroll. Flera av bristerna är återkommande och kända sedan tidigare. Bristerna innebär att barn och unga riskerar att inte få sina behov av stöd, skydd och hjälp utredda och tillgodosedda. I värsta fall kan det bidra till att barn skadas eller till och med avlider. Av slutredovisningen framgår också att det finns anledning att anta att bristerna är fler än vad som framgår av redovisningen.

Regeringen anser att tryggheten för placerade barn och unga behöver stärkas. Flera åtgärder har nyligen vidtagits i detta syfte. Den 14 oktober 2020 beslutade regeringen om propositionen Regelbundna övervägande av vårdnadsöverflyttning och särskilda lämplighetskrav för offentliga biträden (prop. 2020/21:35). Enligt beslut den 29 april 2020 har Socialdepartementet uppdragit åt en utredare att utreda hur principen om barnets bästa kan stärkas i samband med bedömningen av om vård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU, ska upphöra. Regeringen gav vidare den 11 juni 2020 Socialstyrelsen i uppdrag att under perioden 2020–2022 genomföra kunskapshöjande insatser inom familjehemsvården om bl.a. nationella adoptioner.

Närmare om uppdraget

Den statliga tillsynen är ett viktigt verktyg i arbetet med att säkerställa att barn och unga får den vård och omsorg som de har rätt till. Mot bakgrund av de brister som nyligen uppmärksammats inom den sociala barn- och

ungdomsvården och som ett led i regeringens arbete för att stärka tryggheten för placerade barn och unga får IVO i uppdrag att förstärka tillsynen av socialtjänstens handläggning av ärenden som rör stöd och skydd till barn och unga.

Den förstärkta tillsynen ska särskilt uppmärksamma

- hur barnets bästa beaktas, utreds och redovisas i handläggningen och i beslutsfattandet, däribland barnets rätt att komma till tals,
- socialnämndens hantering av förhandsbedömningar och skyddsbedömningar,
- socialnämndens arbete med att noga följa vården av de barn och unga som vårdas utanför sitt eget hem,
- socialnämndens arbete med att bevaka barnets bästa genom vårdnadsöverflyttning och flyttningsförbud, samt
- socialnämndens arbete med att följa upp ett barns situation efter avslutad placering eller när en utredning avslutats utan beslut om insats.

IVO ska återföra kunskapen om tillsynen till Socialstyrelsen. Utifrån resultaten av den förstärkta tillsynen ska IVO också vid behov lämna förslag till regeringen om ytterligare åtgärder på nationell nivå.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Karin Hjelmer

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM

Finansdepartementet/BA, OFA K

Regeringskansliets förvaltningsavdelning

Socialdepartementet/FS, SAM

Arbetsmarknadsdepartementet/MRB

Barnombudsmannen

Kammarkollegiet

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd

Socialstyrelsen

Statens institutionsstyrelse

Sveriges Kommuner och Regioner